

Raamwerk visie op burgerschapsvorming in het reformatorisch PO

Inleiding

Uitgangspunt voor onze visie zijn het Woord van God en drie Formulieren van Enigheid. Op grond daarvan is de kernopdracht van reformatorische scholen verwoord: de vorming van de leerling tot een zelfstandige, God naar Zijn Woord dienende persoonlijkheid, geschikt en bereid om de gaven die hij ontving, te besteden tot Gods eer en tot heil van het scheepsel, in alle levensverbanden waarin God hem plaatst.

In dit document verwoorden we in het kort onze visie op goed burgerschap en verwerken we de in de burgerschapswet gedefinieerde waarden vanuit onze reformatorische identiteit. Iedere school moet deze visie nader uitwerken en aanvullen, passend bij de eigen situatie en context. Bovendien moet deze visie regelmatig worden geactualiseerd om up to date te blijven.

Hieronder wordt onze visie uitgewerkt in uitgangspunten en in relatie tot de actualiteit.

Uitgangspunten

We belijden op grond van de Bijbel dat dat elk mens goed is geschapen, maar door moedwillige ongehoorzaamheid van God is afgefallen. Toch heeft God de mensheid niet aan zichzelf overgelaten, maar heeft in Christus voor een weg van verzoening gezorgd.

De mens reist door de tijd naar de eeuwigheid. Zijn levenstijd is genadetijd. Tijd om wedergeboren te worden. In deze tijd hebben we tevens de opdracht om door Bijbels samenleven naar vermogen zorg te dragen voor onze naaste en onze leefomgeving. Gods Woord en Wet, die liefde tot God en tot de naaste vraagt, zijn daarbij het uitgangspunt voor onderstaande uitwerking¹.

Burgerschapsvorming is onderdeel van persoonsvorming. Dat zien we als essentieel om ons op de juiste wijze te kunnen verhouden tot anderen. Ons burgerschapsonderwijs is waardengestuurd.

We onderscheiden vanuit persoonsvorming de volgende onderdelen:

- (Van) Wie ben ik? Met onderdelen als persoonlijke verhouding tot God, persoonlijke identiteit, en mensbeeld.
- Waar en wanneer ben ik of leef ik? Met onderdelen als verbondenheid en plaats binnen de cultuur waarin we leven vanuit historisch wereldbeeld en plaats in de maatschappij als goede burgers.
- Met wie leef ik? Met onderdelen als sociale ontwikkeling, het functioneren als burger in deze wereld, democratie en diversiteit.
- Hoe leef ik en wat doe ik (wel of niet)? We leggen de focus op het leven als christen dat bestaat in een leven in Gods dienst, het belijden van Zijn Naam, strijden tegen de zonde, onderwerping aan gezag, het omgaan met de schepping, onze naaste en het milieu.
- Wat kan ik of moet ik kennen? Hierbij staan kennis, attitude, vaardigheden, reflectie en gedrag t.a.v. democratisch en maatschappelijk verantwoord handelen en omgaan met conflicten en verschillen centraal.

Burgerschapsvorming doortrekt het hele leven en daarmee ook het onderwijs. We zien de leraar als identificatiefiguur. De (school)cultuur en het curriculum is 'doordrenkt' van burgerschapsaspecten en de school is een oefenplaats voor de leerlingen.

Vanuit bovenstaande noties hanteren we voor goed burgerschap vier uitgangspunten:

- We verhouden ons tot de Ander (God): Om goed burger te zijn, is wedergeboorte onmisbaar. De bekering maakt de christen in de eerste plaats burger van het Koninkrijk der hemelen. Hij heeft God lief en zoekt Zijn eer. Dat uit hij in eerbied voor God en in gehoorzaamheid aan Zijn geboden. Hij is pelgrim in deze wereld, op weg naar de hemel.

---

¹ Onze uitgebreidere visie en uitgangspunten ten aanzien van onze verhouding tot God, op de mens als Zijn scheepsel en onze relatie met mensen, maatschappij en andere levensverbanden is vastgelegd in onder andere het Schoolplan.

- We verhouden ons tot anderen: Een goede burger heeft zijn naaste (ver weg en dicht bij) lief en laat dit zien door voor anderen te zorgen, trouw te zijn, verantwoordelijkheid te nemen, gezag te erkennen. Tegelijkertijd wordt hij toegerust om zich voldoende betrokken te voelen en medeverantwoordelijk te zijn voor de samenleving waarin hij leeft. Door zijn levenswandel wint hij anderen voor Christus.
- We verhouden ons tot het andere: Een goede burger voelt zich (mede)verantwoordelijk voor het milieu en het beheren van de schepping. Hij gaat zorgvuldig om met de eigendommen van anderen en erkent zijn rentmeesterschap.
- We verhouden ons tot onszelf: Een goede burger heeft een evenwichtig zelfbeeld. Hij kent en erkent zichzelf als uniek schepsel van God. Zijn persoonlijke ontwikkeling wordt in opvoeding en onderwijs met zorg en liefde vormgegeven.

Als reformatorisch primair onderwijs gaan we onder andere uit van de onderstaande Bijbelse waarden en brengen daar de in het wetsvoorstel genoemde seculiere waarden gelijkheid, vrijheid en solidariteit onder.

- Verantwoordelijkheidsbesef en rentmeesterschap (Luk. 16:2; vgl. Gen. 2:15 en 3:23): We zijn als individu en gemeenschap verantwoordelijk voor onszelf, voor onze naaste, voor de gemeenschap waarin we leven, voor het (omgaan met) schepping en milieu. We zijn verantwoording verschuldigd aan God, maar ook bereid verantwoording af te leggen aan anderen. We streven duurzaamheid na in het gebruik van de (grondstoffen van de) aarde en in relaties. Dit is solidariteit in gebondenheid aan Gods Woord als grondslag.
- Rechtvaardigheid en eerlijkheid (Micha 6:8): Er is geen verschil in het benaderen van mensen op grond van geslacht, ras, leeftijd, cultuur of sociale klasse. We streven een democratische rechtsstaat en gerechtigheid na en gaan eerlijk en integer om met alle mensen. Dit is gelijkwaardigheid zoals de Bijbel het ons voorhoudt. Dit wil niet zeggen dat iedereen in alle opzichten gelijk is. Er zijn namelijk verschillen tussen mannen en vrouwen (Gen. 1:27), overheid en onderdaan (Rom. 13:1-2), rijk en arm (Spr. 22:2).
- Weldadigheid liefhebben en weldoen (Micha 6:8 en Luk. 10:37 vv.): God vraagt ons alle mensen wel te doen en liefde tot de naaste te betrachten. We zien om naar elkaar en streven het vormen van een gemeenschap na. Dit is voor ons solidariteit, het altijd liefhebben van personen en het hen weldoen. Gedrag, handelingen en ideeën worden alleen als legitiem geaccepteerd wanneer deze overeenstemmen met Bijbelse waarden en normen.
- Nederigheid (Rom. 12 en Micha 6:8): Ons past bescheidenheid en ootmoed. Individualisering en (ongelimiteerde) zelfontplooiing strijden met deze waarde.
- Afhankelijkheid (van God) en onderworpenheid (Bijbel en gezag) (2 Kor. 9:13 en Ef. 5:21): We erkennen dat we afhankelijk zijn van God als Schepper en Onderhouder van al het geschapene. We onderwerpen ons aan het door God gegeven gezag. Tegelijkertijd erkennen gezagsdragers hun grote verantwoordelijkheid. Vanuit deze afhankelijkheid en onderworpenheid krijgt in de weg van wedergeboorte de vrijheid in Christus gestalte. Christelijke vrijheid is vrijheid in gebondenheid aan Gods wet. Vrijheid die misbruikt wordt ten koste van onszelf, onze naaste en de aarde verwerpen we als on-Bijbels.

Actualiteit

De volgende gesignaleerde ontwikkelingen vragen momenteel (2021) om antwoord:

- Vergaande secularisatie/ontkerstening, waardoor kinderen geleerd moet worden hoe ze als christen in een post-christelijke samenleving kunnen staan en dienen. Hierbij behoren aspecten van apologetiek en het laten oefenen hoe ze het christenzijn in praktijk kunnen brengen.
- Er is sprake van individualisering, waardoor het belangrijk is dat we leerlingen gemeenschapszin bijbrengen en leren hoe we elkaar kunnen vasthouden.
- Vergaande informalisering vraagt om het aanleren van kennis en vaardigheden t.a.v. gezagsverhoudingen, respect voor anderen, voor tradities en instituties.

- Doorgaande informatisering vraagt om leerlingen toe te rusten in het omgaan met waarheid, leugen en mediagebruik in het algemeen.
- De internationalisering vraagt om aandacht voor de (ontstaans)geschiedenis van Nederland en hoe we ons daartoe verhouden. Internationalisering vraagt tevens aandacht voor de wereldwijde Kerk.
- Intensivering vraagt om het leren dragen van verantwoordelijkheid, duurzame betrokkenheid en jezelf wegcijferen. Niet de individuele behoeftes moeten in de eerste plaats worden bevredigd.

Het bovenstaande betekent dat we op een doelgerichte en samenhangende wijze actief burgerschap en sociale cohesie bevorderen waarbij we ons herkenbaar richten op:

- het bijbrengen van respect voor en kennis van de basiswaarden van de democratische rechtsstaat, zoals verankerd in de Grondwet, en de universeel geldende fundamentele rechten en vrijheden van de mens, en het handelen naar deze basiswaarden op school;
- het ontwikkelen van de sociale en maatschappelijke competenties die de leerling in staat stellen deel uit te maken van en bij te dragen aan de pluriforme, democratische Nederlandse samenleving;
- het bijbrengen van kennis over en respect voor verschillen in godsdienst, levensovertuiging, politieke gezindheid, afkomst, geslacht, handicap of seksuele gerichtheid alsmede de waarde dat gelijke gevallen gelijk behandeld worden.

Conform de burgerschapswet draagt het bevoegd gezag van onze school zorg voor ‘een schoolcultuur die in overeenstemming is met de in deze visie opgenomen waarden, creëert het een omgeving waarin leerlingen worden gestimuleerd actief te oefenen met de omgang met en het handelen naar deze waarden en draagt het verder zorg voor een omgeving waarin leerlingen en personeel zich veilig en geaccepteerd weten, ongeacht de in de in de wettekst (derde lid, onder c) genoemde verschillen.’

NB Hoe we onze visie en de wettelijke eisen gestalte geven wordt op schoolniveau uitgewerkt en samengevat verwoord in onze Schoolgids.